

6. Тернопільська В.І. Структура професійної компетентності майбутнього фахівця. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка*. 2012. Вип. 9. т. 2. С. 208–213.

7. Тимошенко Н.Є., Кирилюк О.В. Складові формування професійного іміджу майбутнього соціального працівника. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка*. 2017. Вип. 23. С. 193–198.

8. Чжан Яоюй Сутність поняття «професійний імідж» майбутнього фахівця хорового диригування в сучасному психолого–педагогічному дискурсі. *Педагогіка формування особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2023. № 88. С. 153–157.

9. Bodrova I., Chernukha N., Vasylyeva–Khalatnykova M., Bakulina O., Binytska K., Kostenko D., Tarnavska T. Research of Motivation for the Development of Professional Self–Determination. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2023. Issue. 15(2). Pp. 229–243.

10. Ternopil'ska V., Vasylyeva–Khalatnykova M., Chuiko O., Bakhov I. & Chernukha N. Social Rehabilitation Practices of Inclusion In The Educational Process In Working With Children With Disabilities. *PROPOSITOS Y REPRESENTACIONES*. 2021. Issue. 9.

Олександра Риженкова,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти, спеціальність 231 Соціальна робота,
факультету педагогіки і психології,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник: **Людмила Петришин,**
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Постановка проблеми. Сучасні суспільні виклики, такі як соціальна нерівність, конфлікти, економічна нестабільність та вплив технологій на життя людей, вимагають від фахівців соціальної сфери здатності діяти гнучко, креативно та ефективно. Традиційні підходи до вирішення соціальних проблем часто виявляються недостатніми, оскільки не враховують швидкоплинні зміни у суспільстві та потребу в нових формах соціальної взаємодії. Творче ставлення до оточуючого, виявлення творчих потенцій у предметному світі стосується як матеріально-виробничої

діяльності, що утворює фундамент суспільного життя, так і соціальної практики, що формує суспільні відносини, не кажучи про експериментальну (наукову) практику. Творчість сприймається як природний елемент діяльності та стає її необхідним компонентом [5].

З огляду на це, виникає необхідність формування у майбутніх фахівців соціальної сфери не лише базових професійних знань і навичок, але й креативної компетентності, що дозволить їм генерувати нові ідеї та впроваджувати інноваційні рішення для розв'язання соціальних проблем.

Проблемі формування креативності та креативної компетентності приділяли увагу такі українські науковці, як: О. Дунаєва, І. Гриненко, В. Фрицюк, І. Подорожна, О. Куцевол.

А. Маслоу зазначав, що креативність є особливим способом світосприйняття, взаємодії з реальністю [3, с. 4]. Однак, існує недостатня кількість досліджень щодо методів та підходів до розвитку креативності у процесі професійної підготовки соціальних працівників. Тому постає відповідне питання: як ефективно розвивати креативну компетентність у фахівців соціальної сфери? Вирішення цієї проблеми є ключовим для підготовки соціальних працівників, соціальних педагогів та соціальних психологів, здатних впливати на соціальні процеси та робити значний внесок у розвиток суспільства, особливо у складних умовах ведення військових дій в Україні.

Виклад основного матеріалу. Формування креативної компетентності у майбутніх фахівців соціальної сфери є ключовим аспектом підготовки професіоналів, здатних вирішувати складні соціальні проблеми та сприяти соціальним змінам. Креативність у цій сфері розвиває здатність застосовувати нестандартні підходи, генерувати нові ідеї та адаптуватися до постійно змінюваних умов. Це вимагає інтеграції різних методів та підходів у навчальний процес вищих навчальних закладів.

Креативна компетентність - це інтегрована якість особистості, яка включає не лише здатність генерувати нові ідеї, а й застосовувати їх у професійній діяльності [4]. Вона передбачає розвиток таких складових, як творче мислення, здатність до інновацій, гнучкість, адаптивність і проблемне мислення. Для майбутніх соціальних працівників це означає здатність до розробки нових методів роботи з вразливими категоріями населення, розв'язання кризових ситуацій, побудови ефективних комунікацій у складних соціальних контекстах.

Важливе значення в контексті дослідження проблеми формування креативної компетентності мають наукові дослідження самої категорії «креативність» Дж. Гілфорда, який виділяв такі компоненти креативності: здатність виявляти й формувати проблему; здатність генерувати велику кількість ідей; здібність продукувати різнопланові ідеї; здібність удосконалювати об'єкти або ідеї, додаючи деталі; здібність вирішувати проблеми на основі аналізу й синтезу інформації [4, с. 72].

У контексті дослідження особливостей формування креативної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери відіграють саме види навчальної діяльності, що розвивають дивергентне мислення, а саме:

- *інтерактивне навчання*, яке включає використання активних методів навчання, таких як кейс метод, тренінги, дискусії, робота в малих групах, стимулює креативне мислення та вміння вирішувати нестандартні завдання;
- *проектна діяльність*, яка залучає студентів до проектної роботи дозволяє їм на практиці застосовувати творчі навички. Зокрема брати участь у розробці соціальних ініціатив чи програм допомоги певним групам населення сприяє розвитку креативного підходу до вирішення конкретних соціальних проблем;
- *проблемно-орієнтоване навчання* дає змогу студентам знаходити рішення в умовах реальних або змодельованих соціальних ситуацій, де необхідно мислити творчо та критично;
- *міждисциплінарний підхід* поєднує знання із соціології, психології, права, педагогіки та інших галузей, що дозволяє студентам бачити проблему з різних точок зору і шукати нові підходи до її вирішення [1; 2].

Ще однією особливістю формування креативної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери, на нашу думку, є застосування у навчальній діяльності майбутніх фахівців ефективних та креативних методів, які сприятимуть формуванню креативної компетентності. Одним із них є метод мозкового штурму, що стимулює генерацію ідей у груповій роботі, дозволяючи розвивати у студентів навички швидкого та нестандартного мислення.

Окрім того, вважаємо що саме у процесі формування креативної компетентності слід використовувати метод, який надасть можливість майбутнім фахівцям соціальної сфери моделювати соціальні ситуації та приймати інноваційні рішення, оцю роль і виконує метод рольових ігор, який не лише розвиває креативність, але й навички комунікації та роботи з різними соціальними групами.

Наступним методом, що варто було б впровадити в навчальний процес майбутніх соціальних працівників є кейс-метод, який застосовує аналіз конкретних соціальних кейсів та дозволяє фахівцям знаходити нестандартні рішення і розробляти стратегії для подолання соціальних викликів в складних сучасних умовах ведення військових дій в Україні.

При цьому, вагомою особливістю в формуванні креативної компетентності є вміння працювати з цифровими інструментами та технологіями, такими як соціальні мережі, платформи для онлайн-консультацій або мобільні додатки для підтримки соціальних послуг, що надає нові перспективи для креативного вирішення завдань, формування креативної компетентності та розвитку процесу гнучкого підходу до клієнтів.

Л. Петришин зазначає, що у структурі професійно-спрямованої особистості соціального працівника та соціального педагога повинні бути такі складники, як креативна поведінка, креативні знання, уміння та навички і як результат креативна компетентність, що є показником сформованої креативності в майбутніх фахівців соціальної сфери [4, с. 151]. При цьому, викладачі соціальних дисциплін також відіграють неабияку роль у формуванні креативної компетентності здобувачів. Вони повинні не лише передавати знання, а й створювати умови для розвитку творчого потенціалу студентів. Це включає підтримку будь-яких нестандартних підходів, заохочення ініціативи та критичного мислення. Викладач повинен бути фасилітатором, який сприяє розвитку творчого процесу, а не лише контролером знань.

Майбутні соціальні працівники, що володіють креативною компетентністю, зможуть ефективніше працювати з різними категоріями населення, в тому числі з тими, хто опинився у складних життєвих обставинах. Креативність дозволяє їм знаходити індивідуальні підходи до кожної людини чи групи, швидко адаптуватися до змін у суспільстві та впроваджувати нові, ефективніші методи соціальної роботи.

Висновки. З огляду на вищесказане, розуміємо, що креативна компетентність є ключовою складовою професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери, у зв'язку з тим що вона забезпечує здатність знаходити інноваційні рішення для вирішення соціальних проблем та адаптуватися до змінних умов суспільства. Педагогічні методи та підходи, такі як інтерактивне навчання, проектна діяльність, кейс-метод та проблемно-орієнтоване навчання, сприяють розвитку творчого мислення у студентів. Залучення до реальних соціальних проектів стимулює їхню здатність застосовувати креативні рішення на практиці. Комбінація знань із психології, соціології, права та інших дисциплін підсилює креативне мислення. Також варто звернути увагу на використання новітніх технологій, адже воно сприяє розширенню можливостей для креативного підходу в соціальній роботі, що дозволяє застосовувати сучасні інструменти для роботи з різними категоріями населення. Формування креативної компетентності у майбутніх фахівців соціальної сфери є важливим для забезпечення успішної діяльності в умовах складних соціальних викликів, які вимагають оригінальних рішень та індивідуального підходу до кожної ситуації.

Список використаних джерел:

5. Матвійчук Т. В. Особливості професійної підготовки соціальних працівників: регіональний аспект. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2014. № 9. С. 82-86.

6. Петришин Л. Й. Змістовий аспект формування креативності майбутніх соціальних педагогів як запорука ефективності їх професійної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Вип. 30. С. 127-131.

7. Петришин Л. Й. Техніки формування креативної особистості: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Вид-во ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2013. 167 с.

8. Петришин Л. Й. Формування креативності майбутніх соціальних педагогів: теоретико-методичний аспект: монографія. Тернопіль: Астон, 2014. 400 с.

9. Ткаченко Л. І. Креативність і творчість: сучасний контент. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2014. № 9-10. С. 28-29.

Лариса Супрун,

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 231 «Соціальна робота.
Соціальна педагогіка. Практична психологія»,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»(м. Полтава)*

Науковий керівник: **Оксана Самойленко,**
*доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології,
Дніпровського Інституту Міжрегіональної
Академії Управління Персоналом*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Постановка проблеми. Актуальність дослідження психологічних особливостей професійного спілкування соціального працівника зумовлена зростаючою важливістю соціальної роботи як професійної діяльності, спрямованої на підтримку різних верств населення, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Соціальні працівники часто працюють з вразливими групами — дітьми, людьми похилого віку, людьми з інвалідністю, безробітними, безпритульними, а також з потерпілими від насильства. Від якості їхнього спілкування залежить не лише ефективність допомоги, а й рівень довіри та взаємодії між соціальним працівником і клієнтом.

Виклад основного матеріалу. Професійне спілкування соціального працівника включає не лише здатність коректно і чітко висловлювати свої думки, але й уміння слухати, проявляти емпатію, адаптуватися до потреб різних клієнтів, а також дотримуватись етичних та правових норм. Ці аспекти є надзвичайно важливими, оскільки в процесі роботи соціальний працівник часто стикається з емоційно навантаженими ситуаціями, які потребують делікатного підходу та вміння підтримувати професійну дистанцію, не втрачаючи при цьому здатності до співчуття та людяності.